

УДК 159.9

СОЦІАЛЬНА КУЛЬТУРНА І ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНОСТІ В ТЕОРЕТИЧНОМУ ОБГРУНТУВАННІ

Василик О. М.

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль,
Україна

vasilik100@ukr.net

В статті описано, що професія й культура тісно і постійно між собою взаємодіють і одне без одного існувати не можуть. Професія, об'єднуючись із загальнолюдською культурою, породжує таке соціальне явище, яке називається «професійна культура» й охоплює як галузь трудової діяльності людини, такі і якість цієї діяльності, що в результаті складає саму культуру як унікальний феномен всієї людської історії, всього людського буття. Адже людини має духовну та матеріальну сторони і людина живе в духовному й матеріальному світі, виражаючи це в суспільство.

Ключові слова: "особистість", "культурна компетентність", "культура", "компетентність", "професіоналізм".

Василик О. М. Социальная культурная и профессиональная компетентности в теоретическом обосновании / Тернопольский национальный экономический университет, Украина, Тернополь

В статье описано, что профессия и культура тесно и постоянно между собой взаимодействуют и друг без друга существовать не могут. Профессия, объединяясь с общечеловеческой культурой, порождает такое социальное явление, которое называется «профессиональная культура» и охватывает как область трудовой деятельности человека, такие и качество этой деятельности, в результате составляет саму

культуру как уникальный феномен всей человеческой истории, всего человеческого бытия. Ведь человек имеет духовную и материальную стороны и человек живет в духовном и материальном мире, выражая это в общество.

Ключевые слова: "личность", "культурная компетентность", "культура", "компетентность", "профессионализм".

Vasylyk O. M. Social cultural and professional competence in theoretical substantiation / Ternopil National University of Economics, Ukraine, Ternopil

In the static field, in which the profession and culture are represented, there is a possibility that it is in fashion and lonely without a single look. The profession, combining with universal culture, generates a social phenomenon called "professional culture" and covers both the field of human activity and the quality of this activity, which as a result constitutes culture itself as a unique phenomenon of all human history, all human existence. After all, man has a spiritual and material side and man lives in the spiritual and material world, expressing it in society.

Keywords: "personality", "cultural competence", "culture", "competence", "professionalism".

Вступ. Соціальне життя як різновид суспільного має відносну самодостатність. Сутність його розвитку визначається повнотою свобод і наявності прав особи, їх відповідними гарантіями з боку держави, такими, скажімо, як соціальний захист чи система соціального забезпечення. Соме вибір професії, стати висококваліфікованим та професійно-компонентним в галузі вибраної професії є важливим становленням в суспільстві.

Формування світогляду як системи поглядів на життя, культуру, природу, суспільство передбачає усвідомлення людиною свого

становища в навколишньому світі. В основі цього процесу знаходиться особистість, від якої залежить результативність діяльності всього суспільства. Виникають нові ідеали та прагнення.

На певному етапі розвитку особистості в цей процес включається значний просторово-часовий період життя людини – період професіогенезу, який ми розуміємо як процес зародження, подальшого розвитку, професійного становлення майбутнього людини. Сьогодні суспільство вимагає від професійності ефективну підготовку людини до успішного життя й діяльності у складних та динамічних умовах сучасного світу. Головним місцем в професійній діяльності є формування та розвиток особистості в прищеплені їй таких якостей як: морально-етичні принципи і твердження, духовність та загальна культура, норми та правила поведінки. Таким чином місце і значення професійної культури, шляхів її формування як важливого фактору розвитку та становлення професійних якостей особистості.

Автори які вивчали дані питання: Повідайчик О. С., Ревасевич І, Смерічевський Е. Ф., Тарасова Т., Фурман А. В., Чапрак Я. В., Циган Н. В., Ардашова Я. І., Гусак В. М., Гусельцева М. С. та інші.

Метою роботи є висвітлити соціальну культуру і професійну компетентність як взаємозалежні складники особистісної самореалізації людини. Завданнями дослідження є:

- охарактеризувати поняття "соціальна культура" "професійна компетентність";
- проаналізувати соціальну культуру та професійну компетентність в самореалізації людини.

Саме культура здійснює реалізацію експресивних символів, цінностей через різноманітні інституції соціальної інтеграції, регуляції та контролю. Виокремлюють дві фундаментальні структури соціальної культури: цінності та норми. Цінності як такі є "ідеальними", тоді як

норми – функціональними. У соціальному аспекті перші набувають інтеграційної інерційності, через що відомий соціолог називає їх “соціальними” цінностями. Загалом реалізація культурних вартостей, перетворення їх на норми є актом взаємопроникнення соціальних і культурних систем. Мовиться, насамперед, про процеси інституалізації та диференціації соціальних ролей.

Т. Парсонс обстоює думку, що соціальна культура – це нормативно-ціннісне наповнення соціальної системи, або унормована значуща соціальна взаємодія, призначення якої полягає у регуляції стосунків і моделюванні мотивації на соціальну інтеграцію – на створення різних об’єднань і спільнот. У підсумку він висновує, що ефективність соціальної культури – гарантія існування соціальної системи як такої. Причому соціальність культури полягає не стільки у її інтеграційній функції, скільки в інституалізації соціальних цінностей. Найефективнішим механізмом суспільного контролю, який відображає найвищий рівень розвитку соціальної культури, що притаманний цивілізаційному суспільству, є дія права[1 с. 26-36].

Саме соціальна культура яка охоплює економічну, правову і політичну культури надає нам сформуванню бачення громадської культури, культуру професії та культуру країни. Якщо у суспільстві переважають громадяни, у яких воля і свідомість знаходяться у стані узгодженості із законами Соціальної Природи, то таке суспільство прогресує, бо прогрес – це розвиток, що відповідає законам природи. Інакше – регрес. Це впливає з того, що суспільне життя людей є проявом їхньої волі і свідомості.

Проблематика соціальної культури у сучасних дослідженнях окреслена тематизмами актуалізації цінностей, значень і смислів у соціальному просторі – конкретному доквіллі міжлюдських стосунків. До її сучасних вимірів належить концепція органічного поєднання

культурних і соціальних мотивів життєтворення людини, де набувають особливого заохочення і підтримки культурні і соціальні ініціативи, свобода самовияву людини, соціальна і культурно зорієнтована творчість.

Важливим є і поняття культурна компетентність адже вона має важливу життєву значущість для кожної людини, яка взаємодіє зі світом. Культурна компетентність «необхідна для того, щоб упоратися зі стресом в результаті культурного шоку та, як наслідок, розчарування і плутанини, що, як правило, можуть бути результатом зіткнення культурних відмінностей» (Йоо-сенг).

Культурна компетентність є балансом між такими категоріями як:

- досвід і знання інших культур, націй, особистостей, поведінки;
- емпатія, чуйність, здатність відчувати почуття і потреби інших;
- упевненість у собі, емоційна стабільність та знання власних слабкостей, сил і потреб.

Дані категорії дозволяють поглибити знання та використати їх на практиці задля подальшої реалізації особистості, для професійних здобутків та знаходження свого місця в соціумі.

Поняття "компетенція" означає коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; обізнаність, досвід у певній галузі. Під професійною компетентністю розуміють особистісні можливості, які дають можливість самостійно й ефективно реалізовувати цілі в різних професійних галузях .

Професійна компетентність персоналу обов'язково повинна містити особистісний та соціальний компонент, що визначається активністю особистості до спільної діяльності в команді та реалізації поставленої мети. Професійна компетентність фахівця формується на основі теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та життєвого досвіду, що зумовлює його

готовність до здійснення професійних обов'язків та забезпечення високого рівня його самореалізації та конкурентоспроможності. Основними складовими професійної компетентності персоналу є низка ключових компетенцій, що забезпечують ефективність праці та конкурентоспроможність фахівців.

Актуальним проявом і результатом набуття компетенції є компетентність як інтелектуально та особистісно зумовлений досвід соціально-професійної життєдіяльності людини, що ґрунтується на знаннях. Іншими словами, соціально зумовлені вимоги до рівня підготовки фахівця називають компетенцією, а рівень відповідності цим вимогам – компетентністю. Отже, компетентність це показник того, добре чи погано виконано справу.

Високий рівень професіоналізму, якість ділової кваліфікації визначаються, передусім, культурою діяльності як інтегративною, стрижневою характеристикою особистості.

Відображаючи суперечливий, діалектичний характер людської діяльності, професіоналізм можна розглядати і як певну ступінь оволодіння професією, тобто певними способами та прийомами вирішення професійних завдань на основі сформованої професійної культури особистості.

Особистість, у якій сформовано професійну культуру, називають професіоналом, тобто людиною високої кваліфікації й майстерності. Іноді для оцінки професійної культури фахівця використовують термін «професіоналізм». На перший погляд, поняття «професіоналізм» й «професійна культура» можна розглядати як рівноцінні при характеристиці професійної діяльності особистості, яка володіє професійною компетентністю. Однак між цими поняттями є істотне розходження: професіоналізм розкриває переважно технологічний, функціональний аспект будь-якої діяльності,

виступаючи у якості підсумку і критерію діяльності, а професійна культура є способом й одночасно оцінкою діяльності. Включаючи змістову галузь професіоналізму, професійна культура відбиває й сам процес набуття професіоналізму[2].

Професійна культура на особистісному рівні виражається мірою освоєння необхідних професійних знань, навичок й умінь, професійного досвіду, ступенем інтеграції професійних і соціальних якостей особистості; здатністю застосовувати сукупність найбільш раціональних способів, прийомів роботи в різних ситуаціях, що складаються в процесі діяльності й забезпечують її високу ефективність. У своєму реальному функціонуванні професійна культура особистості виступає, насамперед, як сукупність конкретних соціально-значущих професійних дій.

Слід зазначити, що розвиток професійної компетентності, знаходиться в руках людини. Саме особистість, яка усвідомлено регулює стандарти своєї поведінки. Перш за все це відбувається через усвідомлення свого професійного досвіду. Основою самоосвіти є різнобічний досвід як динамічно розвиваючого професіонала, становлення майстерності якого прогресує від однієї стадії до іншої.

Висновок:

Суть професійної культури на особистісному рівні виражається мірою освоєння необхідних професійних знань, навичок й умінь, професійного досвіду, ступенем інтеграції професійних і соціальних якостей особистості; здатністю застосовувати сукупність найбільш раціональних способів, прийомів роботи в різних ситуаціях, що складаються в процесі діяльності й забезпечують її високу ефективність. У своєму реальному функціонуванні професійна культура особистості виступає, насамперед, як сукупність конкретних соціально-значущих професійних дій

Література:

1. Фурман А. В., Морщакова О. (2015). Соціальна культура. Психологія і суспільство. № 1, 26-36
2. Психологічна культура як невід'ємний компонент професіоналізму педагога.
<http://www.nbuiv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vknukim_ped/2009_21/17.pdf
>
3. Надвинична Т. Л. (2017). Підготовка ефективного соціального працівника сьогодні: виклики та реалії. Актуальні проблеми правознавства. №2, 131-137
4. Циган Н. В. (2017). Особливості формування професійної компетентності при підготовці фахівців для різних типів соціальних закладів. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". № 13, 71-75
5. Співак Я. (2017). Вектори професійного успіху соціального працівника. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота. №2, 64-67

References:

1. Furman A. V., Morshchakova O. (2015). Social culture. Psychology and society. № 1, 26-36 [in. Ukrainian].
2. Psychological culture as an integral component of teacher professionalism.
<http://www.nbuiv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vknukim_ped/2009_21/17.pdf
> [in. Ukrainian].
3. Nadvinichna T. L. (2017). Training an effective social worker today: challenges and realities. Actual problems of jurisprudence. №2, 131-137 [in. Ukrainian].
4. Gypsy N. V. (2017). Features of the formation of professional

competence in the training of specialists for different types of social institutions. Collection of scientific works of the Khmel'nitsky Institute of Social Technologies of the University "Ukraine". № 13, 71-75 [in. Ukrainian].

5. Singer J. (2017). Vectors of professional success of a social worker. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Social work. №2, 64-67 [in. Ukrainian].